

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2024.92.9>

Ю. В. Липчанська

викладач кафедри образотворчого мистецтва
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

М. А. Азаркіна

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З МЕТОЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «ОБРАЗОТВОРЧЕ ТА ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНЕ МИСТЕЦТВО»

Статтю присвячено розгляду проблеми, що стосується підвищення рівня підготовки майбутніх викладачів у сфері мистецької освіти. Метою вищої художньо-педагогічної освіти є формування у майбутніх педагогів спеціальної професійної компетентності. Професійна компетентність учителя образотворчого мистецтва включає два компоненти: художньо-творчий і професійно-педагогічний.

Освітній процес відбувається з використанням сучасних інформаційних технологій, широко включився в систему Internet з його інформаційними ресурсами. Під впливом навколишнього середовища відбувається соціалізація молоді, формується її світогляд. Молоді люди, які захоплюються творчою діяльністю, можуть відшукати собі коло людей за своїми інтересами з метою розвитку та вдосконалення майстерності.

Ситуація така, що швидка зміна технологій тягне за собою зміни у визначенні цінностей і стандартів життя, у зв'язку з чим необхідно розвивати в молоді здатність діяти в умовах, що постійно змінюються. При цьому провідну роль у формуванні людського та інтелектуального потенціалу народу відіграє саме освіта.

Соціально-економічний розвиток країни тісно взаємопов'язаний із розвитком сфери освіти. Тільки за умови відмінної якості системи освіти можна домогтися високих темпів розвитку економіки.

З урахуванням цих чинників необхідно підвищувати якість професійної підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва, оскільки від професіоналізму педагога значною мірою залежить якість освітнього процесу.

Наразі існує думка, що в умовах розвитку штучного інтелекту немає потреби в отриманні класичної вищої освіти, хоча людям нашого складу розуму ближчий індивідуальний підхід. Наскільки б не були досконалими онлайн-курс чи комп'ютерна програма, вони не можуть замінити «живе» спілкування викладача зі студентами. Скорочення «очного», аудиторного спілкування призводить до зниження якості знань. Необхідно створювати нову, сучасну систему навчання, в якій органічно поєднуються всі найкращі досягнення системи очної освіти із застосуванням інформаційно-технічних технологій.

Професійна підготовка майбутнього вчителя відповідно до вимог Галузевого стандарту вищої освіти [3] полягає в тому, щоб підготувати такого вчителя, який володіє знаннями в галузі педагогічної та психологічної науки, має значну методичну базу, володіє педагогічною технікою, вміє адекватно реагувати на будь-яку педагогічну ситуацію, прагне до творчості.

Ключові слова: освіта, майбутній учитель образотворчого мистецтва, професійна підготовка, організація художньо-творчої діяльності, початкова школа, образотворче мистецтво.

Постановка проблеми. У зв'язку зі змінами, що відбуваються в усіх галузях життя сучасного суспільства – техніці, науці, освіті, політиці, управлінні, культурі, – потрібне проведення аналізу та перегляд наукових засад у різних сферах освіти. Ускладнення системи професійної освіти є загальною тенденцією для розвинених країн, збільшується фінансування сфери освіти.

Метою освіти має бути не стільки передання учням знань, умінь, навичок, скільки розвиток у них здібностей здобувати ці знання і застосовувати їх у нових умовах. У процесі спілкування молоді люди отримують життєвий досвід, вчаться формувати міжособистісні стосунки. Однак, якщо цей досвід негативний, він може призвести до негативних змін у поведінці, психіці молодої людини.

Важливо навчити майбутніх викладачів педагогічному спілкуванню, тобто професійному спілкуванню педагога з учнями не тільки на уроках, а й також у звичайній бесіді, у розмові з батьками.

У сучасному суспільстві освіта стає однією з найбільших і найшвидше зростаючих сфер людської життєдіяльності, оскільки в освітній сфері підготовка нових поколінь до реалізації своїх можливостей відбувається в складних соціальних умовах. Потрібно вміти діяти в пропонованих обставинах, навіть якщо вони не подобаються. Якщо чекати, поки ситуація зміниться, можна втратити шанси. Оволодіння знаннями – одна з високих цілей на новому етапі розвитку людської цивілізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблемі виховання особистості вчителя, розвитку його загально педагогічних і спеціальних здібностей, удосконаленню професійної майстерності майбутніх учителів приділяють багато уваги в роботах С.І. Архангельського, М.І. Дяченка, М.Д. Никандрова, Г.В. Кузьменко, В.О. Сластеніна, Н.Ф. Талізної, А.І. Щербакова та інших.

На сучасному етапі розробкою питань фахової підготовки майбутніх педагогів займалися українські вчені Л. Артемова, О. Біла, О. Богуш, І. Богданова, О. Ліненко, І. Пальшкова, Т. Поніманська, М. Резніченко, О. Ткачук, О. Цокур та ін.

Проблему пошуку нової парадигми освіти в контексті підготовки майбутнього вчителя розкрито в працях Н. Нічкало, В. Олійника, В. Бутенка, В. Гриньової, О. Мороза, О. Савченко, О. Піхоти, М. Ярмаченко. На думку дослідників, модернізація педагогічної освіти є чинником, завдяки якому можливо планомірне оптимізувати процес професійної підготовки вчителя XXI століття.

Мета статті. Визначити проблему підготовки здобувачів вищої освіти для подальшої плідної праці у галузі художньої освіти та організації процесу художньо-творчої діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Чи ж то Людина, хто найбільшим благом
Вважає їжу й сон? Тварина, й годі.
Творець, який думками наділив нас,
Що бачить крізь віки, дав не на те
Нам здібності та богорівний розум,
Щоб гнів він у безділлі.

У. Шекспір

Переклад Леоніда Гребінки

Проблема осмислення духовності як неминущої цінності – одна з найважливіших проблем людства. Особливо вона актуальна в переломні періоди розвитку суспільства, в моменти загострення конфліктів, коли постає питання про сенс і мету існування. Пошук сенсу життя, подолання вічної суперечності між «мати» чи «бути» притаманні особистості, яка наділена особливою

якістю – духовністю. Духовність має особистісний характер: це саме персональна моральна культура високого рівня. Духовність можна визначити як здатність особистості діяти відповідно до моральних цінностей і традицій, нести ідеї альтруїзму, любові, надії, співчуття. У сучасному світі почастішали прояви агресивності, тероризму, екстремізму. Необхідно, щоб у процесі навчання підвищувалася моральна культура особистості, зміцнювалися духовно-моральні цінності, які забезпечують стабільні стосунки між природою і суспільством та між людьми в самому суспільстві.

На початку XXI століття для всіх країн світової спільноти сфера освіти стає предметом особливої уваги. Сьогодні необхідні фахівці, які не тільки володіють теоретичними знаннями і практичним досвідом у сфері педагогіки, психології, мистецтвознавства, а й готові гармонійно поєднувати в діяльності напрацювання попередніх поколінь з ідеями нового часу.

З огляду на той факт, що в сучасному інформаційному світі, який стрімко змінюється, знання застарівають дуже швидко, упродовж кількох років, постає питання щодо необхідності навчання викладачів образотворчого мистецтва та підвищення їхнього рівня професійності впродовж усього життя. Професійні навички можна набутити, пройшовши спеціальну підготовку і маючи за плечима тривалий досвід роботи. Беручи участь у виставках, конкурсах, конференціях можна поділитися своїм професійним досвідом, краще пізнати один одного – хто як думає, працює, розв'язує проблеми та розважається.

На курсах підвищення кваліфікації та перепідготовки пропонують різні формати: двогодинні лекції для вчителів, презентації, майстер-класи, одно- та дводенні тренінги на вихідних, модульні курси навчання з підвищення кваліфікації. Тут найкращі експерти допомагають вчителям підвищувати професіоналізм, переформовувати освіту з огляду на запити учня XXI століття.

Якомога частіше потрібно відвідувати виставки, музеї, картинні галереї, щоб спілкуватися з оригіналами образотворчого мистецтва, бачити їх на власні очі, а не в книжках чи на фотографіях. Неповдалі Харкова, у селі Пархомівка, працює Пархомівський художній музей, заснований учителем сільської школи Опанасом Федоровичем Луньовим. Тут зберігаються оригінали робіт Пікассо, Кандінського, Малевича, Репіна, Реріха.

Багато столичних художніх галерей світу могли б позаздрити безцінному зібранню українського сільського музею. Головне – прагнення до розвитку самого художника.

Підготовка фахівців творчих професій має свою специфіку. У процесі навчання майбутні викладачі мають не лише здобути глибокі професійні знання, а й набутити навичок роботи з різними

джерелами інформації, мати бажання творчо розвиватися, удосконалюватися, прагнути до нових досягнень. У зв'язку з цим викладач має бути для студентів не лише джерелом інформації, а насамперед ініціатором, готовим допомогти учням всебічно розвинути їхні якості, як професійні, так і духовні, моральні.

Чим більше в людини знань і спостережень, тим сильніше в неї розвинена уява. У мережі Інтернет міститься велика кількість ресурсів інформації, різних за тематикою, спрямуванням, складом, доступністю. Розвитку дитячих здібностей допомагає знайомство з художньою культурою та мистецтвом, вивчення творінь художників різних народів і регіонів, дотик до народної творчості.

Інформація на методичних сайтах допомагає педагогу бути в курсі всіх сучасних тенденцій освіти, відповідати вимогам сучасної освіти, концепції навчального закладу, розуміти мету та завдання навчання.

Особливо актуальні зараз слова А. Ейнштейна: «Найважливіше з людських зусиль – прагнення до моральності. Від нього залежить наша внутрішня стійкість і саме наше існування. Тільки моральність у наших вчинках надає красу і гідність нашому життю. Зробити її живою силою і допомогти ясно усвідомити її значення – головне завдання освіти» [13, с. 71].

Від особистісних якостей викладача багато в чому залежить процес формування і розвитку ціннісних орієнтирів учнів, оскільки вплив педагога може як посилювати позитивний вплив наявних чинників, так і гальмувати його.

Гуманізм, тобто ставлення до людини, що зростає, як найвищої цінності на землі, – обов'язкова для вчителя якість. Гуманні стосунки передбачають інтерес до особистості учня, співчуття і допомогу учневі, шанобливе ставлення до його думки, розуміння його бажань, високу вимогливість до результатів його діяльності. І звичайно, щиро зацікавленість у розвитку особистості учня.

Вчителю, як фахівцю в галузі образотворчого мистецтва, під час навчального процесу необхідно демонструвати учням творче ставлення до професійної діяльності. Успішність навчання багато в чому залежить від широти поглядів учителя. Невміння спілкуватися з учнями може пригнічувати, стримувати їхній творчий пошук. «У кожному з людей, можливо, вбитий Моцарт. Один лише Дух, торкнувшись глини, творить із неї Людину», – писав Антуан де Сент-Екзюпері. А може й не Моцарт, а Рафаель, Далі, Пікассо чи хтось інший? І головне для викладача – зберегти цю творчу особистість, допомогти їй знайти своє місце в цьому світі.

Майбутні вчителі образотворчого мистецтва не лише мусять володіти основами педагогічної майстерності – вони мають стати носіями естетичної культури.

Естетична цінність – один із критеріїв визначення якості художнього твору. Естетична функція художніх творів у високому мистецтві полягає в перетворенні особистості, досягненні людиною внутрішнього очищення, преображення. Неповторні мистецькі твори вражають, приголомшують, викликають захват, обурення, залишаючи глибокий слід у свідомості. Завдяки таким творам людина дізнається про ті сторони життя, які, можливо, були досі їй невідомі, на багато що дивиться з іншого погляду, «іншими очима».

Леонардо да Вінчі, геній, чия творчість знаменувала грандіозне якісне зрушення в мистецтві, був основоположником стилю Високого Відродження. У світ реальних пристрастей і драматичних почуттів у стані переносити найзначніший з монументальних розписів Леонардо – «Таємна вечеря», виконана в 1495–1497 роках для монастиря Санта-Марія делла Граціє в Мілані.

Естетична насолода дарує радість відкриття, збагачує свідомість новими враженнями. Тому механічне повторення старих, заялжених сюжетів та образів в окремих творах ніколи не викликає особливого інтересу в народних масах.

Головна мета викладання образотворчого мистецтва – не лише ознайомити учнів із творами мистецтва, а також допомогти їм збагатитися духовно, розвинути в них здатність бачити й цінувати прекрасне в мистецтві та в житті.

Ціліта завдання мають триєдиний характер: навчання, розвиток і виховання. Цілі визначають, чого потрібно навчити, які здібності розвинути і які якості виховати. А завдання – яким чином цього досягти.

Основні принципи викладання – принцип виховного навчання, науковість, наочність, доступність. Наукові принципи включають положення, які визначають зміст та організацію вимог до системи навчання образотворчого мистецтва.

Принцип виховного навчання передбачає єдність навчання і виховання в педагогічному процесі. Цей принцип передбачає формування базової культури особистості.

Принцип науковості передбачає, що навчання будується на основі об'єктивних наукових положень, у процесі навчання викладач спирається на закони образотворчої грамоти, підручники, а не на свої особисті домисли.

Наочність у навчанні передбачає, що в процесі пізнання відбувається рух від чуттєвого сприйняття до логічного. Наукові поняття легше засвоюються, якщо вони підкріплюються конкретними фактами. Необхідно частіше застосовувати принцип наочності в навчанні – використовувати фотографії, репродукції картин, демонстрацію відеофільмів. Організувати екскурсії на виставки, в музеї. Найефективніший прийом – особистий приклад педагога, його малюнок на дошці або на аркуші паперу.

Крім того, до цих принципів необхідно додати свідомість і творчу активність школярів. Творчість – це діяльність, результатом якої є нові матеріальні та духовні цінності; вища форма психічної активності, самостійності, здатність створювати щось нове, оригінальне. У результаті творчої діяльності формуються і розвиваються творчі здібності.

Викладання – процес творчий, але без спеціальної підготовки та знань успішна педагогічна творчість неможлива. Тільки ерудований викладач, який має спеціальну підготовку, користуючись творчою уявою, на основі глибокого аналізу ситуацій, що виникають, здатний знайти нові оригінальні способи їх вирішення.

На відміну від творчості в інших сферах (наука, техніка, мистецтво) творчість педагога не спрямована на створення соціально цінного нового, оригінального речового продукту, оскільки її продуктом завжди є розвинена особистість.

Викладання образотворчого мистецтва передбачає, що учні в результаті набудуть умінь і навичок, які допоможуть їм реалізуватися не тільки у творчості, а й в інших сферах життя.

Історія розвитку людини та мистецтва підтверджує, що мистецтво завжди було пов'язане з працею людини: з давніх часів знаряддя праці оздоблювали, а музика супроводжувала не лише свята, а й багато видів робіт. Сучасна людина теж іноді використовує мистецтво як супровід, тло для праці. І сам процес праці пронизаний естетичними моментами, він живе в тих законах краси, без яких немислима людська діяльність. Людина повинна вміти відчувати прекрасне в усьому: у природі, у речах, що створюються людьми, у людських стосунках, в оточуючих людях, у самому собі.

Мистецтво з'явилося разом із людиною, і протягом століть змінювалися методи навчання образотворчого мистецтва. У первісному суспільстві мистецтво виконувало релігійну (магічну) і ритуальну функції (малюнки на тілі людини, на знаряддях і в печерах). Наскальні малюнки знаходять у багатьох місцях земної кулі. Навчання мистецтву відбувалося в будь-якому зручному місці – біля нескельних малюнків люди здійснювали ритуальні обряди. Вони навчалися шляхом спостереження і наслідування, дивлячись на те, як роблять інші, за принципом «роби як я!».

У Середні віки (5–13 століття) у Візантії та середньовічній Європі навчання малюванню відбувалося в монастирях шляхом копіювання зі зразків за релігійними канонами або в художніх школах шляхом малювання з натури. Наприкінці XVI століття в Європі почали відкриватися художні Академії. Перші відкрилися в Італії: в Болоньї та Римі, а потім у Франції та Англії. Найславнішою була Болонська академія мистецтв, заснована 1585 року братами Карраччі. Вони розробили методику викладання малюнка, живопису, ком-

позиції. Спочатку учні знайомилися з елементарними правилами малювання, потім слідувало малювання зі зразків, потім зображення гіпсів і, нарешті, живої натури.

Головна мета художньої освіти – формування духовної культури особистості, прилучення до загальнолюдських цінностей, оволодіння національною культурною спадщиною. Неможливо переоцінити роль учителя у формуванні особистості. Учителю образотворчого мистецтва передає учням наукові знання, уміння та навички. У процесі спілкування учнів з викладачем формується їхній світогляд, розвиваються увага, спостережливість, пам'ять, уява, виховуються воля, почуття, формуються творчі здібності.

Педагог виховує учнів особистим прикладом, його зовнішній вигляд, манера говорити, поведінка – це важливі чинники виховання. Висока педагогічна майстерність учителя виражається в умінні доступно й цікаво викладати навчальний матеріал, так організувати навчальний процес, щоб домогтися найкращого результату, пов'язувати навчальний матеріал із життям, пробуджувати розумові та творчі сили учнів.

Необхідно, щоб у особистості естетичне ставлення до світу було присутнім у всіх сферах життя – у педагогічній і в трудовій діяльності, у побуті, у вчинках, поведінці та в мистецтві. Завдяки захопленню справжнім мистецтвом, його розумінню підвищується не тільки естетичний рівень особистості, а й розкриваються інші моральні якості людини, що дає їй змогу осмислювати дійсність із різних боків.

По завершенні навчання у вищому навчальному закладі викладач мистецтва має бути готовим до самостійної педагогічної діяльності та розуміння ним соціальної значущості результатів своєї роботи. Педагог має вміти не тільки реалізувати свої природні задатки та власний духовний потенціал, а й самостійно організувати освітній процес, вибудовуючи гармонійні стосунки з оточуючими учнями таким чином, щоб збагатити емоційно-чуттєву сферу студентів. Усі форми творчості потребують включення емоцій. Здатність людини до творчого мислення передбачає наявність у неї розвинутого емоційно-чуттєвого сприйняття. Важливо навчити студентів передавати емоційний стан, прищепити їм емоційно-ціннісне ставлення до мистецтв, здатність сприймати світ за законами краси.

У такій важливій місії значення мистецької освіти важко переоцінити, адже саме завдяки їй особистість здобуває духовний і моральний розвиток, без якого будь-який вид людської діяльності втрачає сенс. У сучасній педагогічній практиці очевидним є дисбаланс між навчанням і вихованням, оскільки переважають навчальні технології, вихованню ж приділяється значно менше уваги.

Але саме виховання є найважливішим чинником становлення особистості.

На становлення та розвиток вищої художньо-педагогічної освіти протягом ХХ століття впливали різні чинники. Історичні процеси, що відбувалися в цей період, мали суперечливий характер і були пов'язані із соціально-економічним, політичним та культурно-естетичним розвитком країни [14, с. 20].

Утім, в Україні ще з кінця ХVІІІ століття окремі мистецькі дисципліни вже запроваджували в програму загальної освіти в ліцеях, гімназіях, колегіумах, університетах. Переважно в цих класах викладали художники-професіонали. Києво-Могилянська академія, Харківський, Київський університети впродовж ХVІІ–ХІХ століть готували випускників з різних галузей мистецтв, зокрема й образотворчого профілю, а здібніші з них залишалися на педагогічній діяльності [14, с. 43].

Як свідчать історико-літературні матеріали, у жовтні 1767 року вийшов наказ «до наук, що викладаються нині в Харківському колегіумі, додати класи французької та німецької мов, математики, геометрії та малювання...». Це було одне з перших державницьких рішень, спрямованих на розвиток художньо-педагогічної школи [14, с. 45].

У сучасному суспільстві спотворилися уявлення про вищі моральні цінності, породжуючи розпад соціальних зв'язків, злочинність, моральну деградацію. З поширенням масової низькопробної культури за зростаючого інформаційного потоку необхідно виховувати професіоналів, які шукатимуть шляхи естетичного вдосконалення. Уже зараз повною мірою проявилася залежність нашої цивілізації від тих здібностей і якостей особистості, які закладаються в процесі оволодіння знаннями. Тому громадськості необхідно звернути увагу на заклади цієї системи, оскільки від того, що відбувається в її стінах, залежить майбутнє країни.

Попри безліч соціально-економічних і суспільно-культурних проблем, сьогодні в нашій державі вирішенням означених проблем опікується широке коло вищих педагогічних, гуманітарних, гуманітарних, мистецьких, загальноосвітніх, спеціалізованих, професійних, професійних, професійних навчальних закладів, загальноосвітніх, спеціалізованих, професійно-технічних навчальних закладів, інститутів післядипломної педагогічної освіти та інститутів Національної академії педагогічних наук України.

Нині така підготовка здійснюється передусім на художньо-графічних факультетах: Криворізького державного педагогічного університету, Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського (м. Одеса), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди та Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника (м. Івано-

Франківськ), де художньо-графічний факультет нещодавно трансформувався в Інститут мистецтв.

В сучасних умовах розвитку художньо-педагогічної освіти процес підготовки вчителів образотворчого мистецтва потребує подальшого удосконалення роботи факультетів у відповідності вимог Державного стандарту вищої освіти. Необхідно створити уніфіковані навчальні плани і втілити в практику досвід наукової організації навчального процесу та процесу навчання студентів на художньо-графічних факультетах.

Висновки і пропозиції. Історія розвитку суспільства – це історія розвитку освіти, оскільки людина, перебуваючи в системі суспільних відносин, піддається різним формам соціального впливу, а отже, утворюється.

У ХХІ столітті освіта розглядається як сфера відтворення людини. У межах філософії освіти відтворення особистості розглядають у контексті її взаємодії із соціальними інститутами: політикою, економікою, релігією тощо.

У системі освіти вирішуються три головні завдання:

- підготовка висококваліфікованих працівників на основі компетентнісного підходу;
- виховання громадянських якостей, уміння соціально адаптуватися;
- духовно-моральний розвиток особистості.

Для їх виконання необхідне впровадження компетентнісного підходу, який дає можливість комплексно вирішувати завдання, спрямовані на посилення психологічної та практичної складових професійної підготовки, розвиток особистості майбутнього фахівця.

Такий підхід орієнтований на розвиток особистості, самостійність навчання, відповідальність та активність, досягнення результатів. Розглядаючи рівень освіти з позицій компетентнісного підходу, його можна визначити як здатність фахівця розв'язувати проблеми різного рівня складності на основі набутих знань і досвіду.

Завдяки компетентнісному підходу акценти переміщуються з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку у здобувачів освіти здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях.

Одним із нових підходів до навчання став когнітивний підхід, який сприяє переосмисленню інформації та розширенню можливостей її використання. Взаємодія людини зі світом має складний, багаторівневий характер. Творчість зумовлена складнішими психологічними механізмами, талановиту людину відрізняє інший тип ментального «бачення» подій. У творчому діалозі людини зі світом формуються і проявляються специфічні соціально-психологічні механізми творчої діяльності, якими можна свідомо керувати.

Це стиль навчання, орієнтований на більш ефективне використання мозку, за якого задіюються пам'ять, мислення, увага, уява, сприйняття, відчуття, тобто за когнітивного підходу охоплюється весь спектр психічних процесів і сфер поведінки.

Застосовуючи когнітивний підхід у навчанні, можна запустити певні розумові процеси, які призводять до кращого засвоєння знань. Мета когнітивного навчання в тому, щоб зрозуміти предмет на глибшому рівні, а не завчити його напам'ять.

Роль сфери освіти на сучасному етапі полягає в розвитку людського потенціалу, підготовці фахівців, здатних адаптуватися до швидкоплинного зовнішнього світу і давати адекватні відповіді сучасним викликам.

Саме система освіти є «кузнею» майбутніх лікарів, науковців і діячів культури. І якість сьогоденної освіти визначає якість завтрашньої науки, культури, охорони здоров'я. У цьому виявляється пріоритетна роль освіти у формуванні людського та інтелектуального потенціалу нації. Саме в освітній сфері формується не тільки система фахових знань і навичок, які надалі можуть бути використані в різних сферах виробничої діяльності, а й вироблення здатності до творчості, створення нового. Саме сфері освіти належить провідна роль у формуванні людського, а також інтелектуального, духовного потенціалу.

Освіта у ХХІ столітті має тенденцію перетворення на самоцінність, на форму розвитку людини; вона стає джерелом підвищення якості її життя. Модернізація системи освіти має відштовхуватися від того, що освіта, будучи фундаментом культури, має стати джерелом нових, якісних, надбіологічних програм людської життєдіяльності, які забезпечують продовження і зміну соціального життя в усіх його основних проявах.

Сучасне суспільство ставить перед освітою нові виклики, спричинені глобальними та локальними змінами у світогляді людини, ієрархії цінностей, вимогами на ринку праці, якісно іншими знаннями тощо. З огляду на це змінюється й освітня парадигма: увага акцентується на компетентній, духовній, конкурентоздатній особистості. Відтак окреслюються нові вимоги до підготовки майбутнього фахівця, зокрема вчителя нової генерації, який має організувати освітню діяльність на основі концепцій інноваційної, гуманістичної, особистісно-орієнтованої освіти. Такі зміни є стратегічним засобом інноваційного оновлення вітчизняної системи педагогічної освіти, оскільки спрямовують майбутніх педагогів на професійну діяльність.

Список використаної літератури:

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України №776 від 16.07.2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
3. Про освіту : Закон України № 2145-19 від 05.09.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/>
5. Євтух М.Б., Волощук І.С. Забезпечення якісної вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства. *Педагогіка і психологія*. 2008. № 1. С.72.
6. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальністю 6.010100 початкове навчання [розробники В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова, А. П. Каніщенко, С. В. Страшко, Т. І. Тітова, З. Л. Гейхман]. К. : Альянс, 2006. 140 с.
7. Бойко, М. М. (2022). Професійна підготовка майбутнього вчителя в умовах парадигмальних змін. *Імідж сучасного педагога*, (6(201), 28–31. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-6\(201\)-28-31](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-6(201)-28-31)
8. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво. Методика навчання дітей молодшого віку : навч.- метод. посіб. Ч. 2. Івано-Франківськ, 2017
9. Комаровська О. А. Мистецька освіта: передчуття змін і готовність учителя до них. *Мистецтво та освіта*. 2017. № 3(85). С. 10–15.
10. Кузьменко Г.В. Становлення ціннісного ставлення до образотворчого мистецтва в учнів 6-х класів (на матеріалі пейзажного жанру) / Г.В. Кузьменко. *Мистецтво та освіта*. 2014. № 4. С. 45–51., іл.
11. Кузьменко Г.В. Критерії та показники рівнів сформованості в учнів 5–7 класів ціннісного ставлення до образотворчого мистецтва / Галина Кузьменко. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка; за заг. ред. М.І. Степаненка; [редкол.: Н.Г. Ничкало, І.Д. Бех, Г.Г. Філіпчук та ін.]. Київ; Полтава, 2015. Вип. 10. С. 17–30.
12. Масол Л. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. URL: http://www.yur-info.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=1182&article_id=165701
13. Народна педагогіка: світовий досвід / Уклад. : А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. К. : Знання-Прес, 2003. 134 с (Навчально-методичний комплекс з педагогіки)
14. Паньок Т. В. Розвиток вищої художньо-педагогічної освіти в Україні у ХХ столітті (1917–1991) :

- монографія. Харків : «Оперативна поліграфія» ФОП Здоровий Я. А., 2016. 660 с.
15. Паньок Т. В. Історія формування художньо-педагогічної освіти на Харківщині на початку ХХ століття. *Крымские диалоги : культура, искусство, образование*. Симферополь : РИО КИПУ, 2015. Выпуск 1(9). С. 58–61.
16. Паньок Т. В. Аналіз художньо-педагогічної освіти на тлі розвитку соцреалізму. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 2. С. 125–134.
17. Резніченко М.І. Проблеми художньо-педагогічної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва. *Педагогіка і психологія професійної освіти* : науково-методичний журнал. 2001. № 3. С. 70–79.
18. Савченко О. П. Компетентнісний підхід у вищій школі. URL: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n3_2010_st_16/
19. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студентів магістратури вищих навчальних закладів непедагогічного профілю / Т. І. Туркот. Херсон, 2010. 608 с.
20. Чобітько М.Г. Теоретико-методологічні засади особистісно орієнтованої професійної підготовки майбутніх вчителів : автореф. ... дис. д-ра пед. наук. К., 2007. 43 с.
-

Lypchanska Yu., Azarkina M. Peculiarities of formation of key competences in students of higher education institutions for the purpose of preparing future teachers to teach the subject "Fine and Decorative Arts"

The article deals with the problem of improving the level of training of future teachers in the field of art education. The purpose of higher art and pedagogical education is to form special professional competence in future teachers. The professional competence of an art teacher includes two components: artistic and creative and professional and pedagogical.

The educational process takes place with the use of modern information technologies and is widely integrated into the Internet system with its information resources. Under the influence of the environment, young people are socialized and their worldview is formed. Young people who are fond of creative activities can find a circle of people who share their interests in order to develop and improve their skills.

The situation is such that rapid changes in technology entail changes in the definition of values and standards of living, and therefore it is necessary to develop the ability of young people to act in constantly changing conditions. Education plays a key role in shaping the human and intellectual potential of the nation.

The socio-economic development of a country is closely interconnected with the development of the education sector. Only if the quality of the education system is excellent can high economic growth be achieved.

Taking these factors into account, it is necessary to improve the quality of professional training of future teachers of fine arts, since the quality of the educational process largely depends on the professionalism of the teacher.

Currently, there is an opinion that in the context of the development of artificial intelligence, there is no need to obtain a classical higher education, although people of our mindset prefer an individual approach. No matter how perfect an online course or computer programme is, it cannot replace the "live" communication between a teacher and students. The reduction of face-to-face, classroom communication leads to a decrease in the quality of knowledge. It is necessary to create a new, modern system of education that will organically combine all the best achievements of the face-to-face education system with the use of information and technology.

The professional training of a future teacher in accordance with the requirements of the Sectoral Standard of Higher Education [3] is to prepare a teacher who has knowledge in the field of pedagogical and psychological science, has a significant methodological base, is proficient in pedagogical techniques, is able to respond adequately to any pedagogical situation, and is committed to creativity.

Key words: *education, future fine arts teacher, professional training, organization of artistic and creative activity, primary school, fine arts.*